

NECROPOLA DE LA POARTA ALBĂ – CIMITIRUL NOU, JUDEȚUL CONSTANȚA. ANALIZA ANTROPOLOGICĂ A RESTURILOR SCHELETICE DIN MORMÂNTUL NR. 3

Gabriel VASILE

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: gabriel.vasile@iabvp.ro

Keywords: necropolis, contemporary period, bioarchaeology, taphonomy, sex determination, age at death estimation, stature and skeletal weight, epigenetic traits, pathology

Abstract: The existence of accounts about the tombs of the former political prisoners at Poarta Albă (Constanța County), led to the quest for a necropolis at the site known as Cimitirul Nou. Of the five individuals archaeologically investigated in 2017, one particularly attracted attention (the deceased's bones had strong traces of burning, especially at the calves) and an anthropological examination was suggested. Despite the fact that anthropological study indicated that the remains did not belong to a former prisoner detained at Poarta Albă and who had allegedly been pushed into a working brick kiln, the skeletal material is nevertheless interesting.

The clinical record of the deceased, with numerous pathological manifestations and elements that certify marked biomechanical stress, makes us believe that the burial most likely belongs to a necropolis of a forced labour colony. Besides the archaeological-historical significance, the individual possesses a special biological value, through his pathologies (the presence of Eagle's syndrome or polyarticular osteoarthritis).

Cuvinte-cheie: necropolă, perioadă contemporană, bioarheologie, tafonomie, determinare sex, estimare vârstă la deces, statură și greutate scheletică, caractere epigenetice, patologie

Rezumat: Existența unor mărturii despre mormintele vechilor deținuți politic de la Poarta Albă (jud. Constanța) a condus la cercetarea unei necropole în punctul denumit Cimitirul Nou. Din cei cinci indivizi investigați arheologic în anul 2017, unul a atras îndeosebi atenția (oasele defunctului aveau puternice urme de arsură, mai ales la nivelul gambelor) și a fost propus spre a fi analizat antropologic. Deși studiul antropologic a înfirmat faptul că resturile osteologice aparțin lui Dragoș Rambela, despre care lucrările de memorialistică aminteau faptul că a fost închis la Poarta Albă și aruncat într-un cuptor încins de fabricat cărămizi, materialul scheletic este unul destul de interesant.

Tabloul clinic al defunctului, unul cu numeroase manifestări patologice și elemente care certifică un stres biomecanic accentuat, ne face să credem că, cel mai probabil, provine dintr-o necropolă a unei colonii de muncă forțată. Pe lângă semnificațiile arheologico-istorice, individul posedă și o valoare biologică deosebită, prin particularitățile lui (prezența sindromului Eagle sau osteoartrozei poliarticulare).

INTRODUCERE

În anul 2017, în zilele de 25–28 august, arheologii Emilia Corbu (Muzeul Județean Ialomița, Slobozia) și Stănică Pandrea (Muzeul Brăilei „Carol I”) au efectuat o scurtă campanie de săpături arheologice în cadrul Proiectului *Gropile comune de la Canalul Dunăre – Marea Neagră*, inițiat și finanțat de Fundația *Profesor George Manu* din București. Punctul de lucru, aflat în prezent în imediata vecinătate a *Cimitirul Nou* din localitatea Poarta Albă (jud. Constanța), nu a fost ales întâmplător. Existau mărturii că acolo s-ar fi aflat mormintele vechilor deținuți politic. În campania anterioară, Emilia Corbu investigase o alveolare de teren în care se aflau o serie de gropi ciudate, dar fără morminte. În anul 2017 a fost deschisă o secțiune de 12 × 2 m, la o distanță de 10 m față de gardul cimitirului istoric și la circa 20 m de secțiunile din anul precedent.

Fără a insista acum asupra detaliilor de ordin arheologic¹, precizăm doar faptul că investigațiile de teren au condus la descoperirea a cinci morminte de inhumăție,

care, potrivit orientării și dispunerii în plan, fac parte dintr-o mică necropolă contemporană (databilă post anul 1945). Dintre cele cinci morminte, de o atenție sporită a beneficiat mormântul nr. 3 (descoperit în secțiunea SD, □ 3), cu scheletul orientat vest–est și care avea sicriul la o adâncime de numai -1,10 m. Precizăm că, practic, sicriul era constituit dintr-o targă de lemn de esență tare, folosită probabil în construcții, care avea planșeu și părți laterale și căreia i s-a adăugat un capac din lemn, descoperit putred și prăfos. Observațiile inițiale au stabilit faptul că oasele defunctului aveau puternice urme de arsură, mai ales la nivelul gambelor și astfel căpătaseră culoarea neagră. Scheletul se afla în decubit dorsal, cu mâinile pe lângă corp și capul aplecat spre dreapta. Singurul inventar găsit a fost o bucată de hârtie cartonată, de format A4, colorată, pliată în patru și care se afla sub cotul drept, dar care se pare că a ars odată cu defunctul și nu a mai putut fi recuperată. Tot în cutia de lemn se afla și o bucată rotunjită de calcar. Sub schelet se aflau frunze și ramuri uscate, semn că decedatul stătuse un timp pe pământ acoperit de un frunziș bogat.

¹ Pentru informații arheologice complete, vezi Corbu, Pandrea 2019.